

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 263/06-36

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 30. novembra 2006 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Juraja Horvátha a Štefana Ogurčáka prerokoval prijatú sťažnosť M. S., K., zastúpenej advokátom JUDr. J. Č., K., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a porušenia práva na prejednanie veci v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 20 C 176/1999 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 20 C 176/1999 p o r u š i l základné právo M. S., aby sa jej vec prerokovala bez zbytočných prietáhov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Okresnému súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 20 C 176/1999 p r i k a z u j e konať vo veci bez zbytočných prietáhov.

3. M. S. priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 40 000 Sk (slovom štyridsaťtisíc slovenských korún), ktorú je jej Okresný súd Košice I p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. M. S. priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 8 682 Sk (slovom osemtisícšesťstoosemdesiatdva slovenských korún), ktorú je Okresný súd Košice I p o v i n n ý vyplatiť na účet jej právneho zástupcu JUDr. J. Č., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením zo 7. septembra 2006 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť M. S., K. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. J. Č., K., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a porušenia práva na prejednanie veci v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 20 C 176/1999.

2. Z prijatej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka, ako navrhovateľ v 4. rade podala spolu s ďalšími navrhovateľmi okresnému súdu návrh na začatie konania vo veci „*určenia vlastníctva*“. Toto súdne konanie, ktoré je vedené pod sp. zn. 20 C 176/1999, nebolo doteraz právoplatne skončené. Okresný súd rozhodol vo veci medzitýmnym rozsudkom

v roku 2003, ktorý bol rozhodnutím Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) v roku 2004 zrušený a vec bola vrátená na ďalšie konanie.

Sťažovateľka v sťažnosti zdôraznila, že *„...predmetné konanie sa začalo na okresnom súde 23. februára 1999 a do dnešného dňa vec nie je skončené právoplatným rozhodnutím. Okrem obdobia od 15. januára 2004 do 16. novembra 2004 (10 mesiacov), kedy sa spis v dôsledku odvolania žalovaných nachádzal na odvolacom Krajskom súde v Košiciach, teda napadnuté konanie trvá, prebieha na okresnom súde do dnešného dňa cca 6 rokov a 7 mesiacov bez právoplatného skončenia veci... Obdobia od 16. 11. 2004 do 9. 8. 2005 a od 10. 8. 2005 do 4. 5. 2006, t. j. 18 mesiacov absolútnej nečinnosti okresného súdu sú tými hlavnými časovými obdobiami, na ktoré chcem predovšetkým upriamiť pozornosť ústavného súdu. Tvrdím, že okresný súd v tomto období svojim postupom v konaní, teda nečinnosťou porušil moje základné právo na verejné prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy ako aj právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.*

Ponechávam ďalej na zvážení a posúdení ústavného súdu, či aj v období od podania žaloby do vyhlásenia medzitýmneho rozsudku nedošlo zo strany okresného súdu k zbytočným prieťahom v konaní, pretože k zbytočným prieťahom v konaní zo strany okresného súdu nemuselo dôjsť len jeho nekonaním, nečinnosťou, ale aj takou činnosťou súdu, ktorá nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty účastníka konania.“

Sťažovateľka podala 26. apríla 2006 predsedovi okresného súdu sťažnosť na prieťahy v konaní, ktorá bola uznaná za dôvodnú. Uvedený postup okresného súdu považuje sťažovateľka za porušenie čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

3. Sťažovateľka žiada vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru okresným súdom v konaní vedenom pod sp. zn. 20 C 176/1999, nariadil okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných prieťahov, priznal jej finančné zadosťučinenie vo výške 50 000 Sk a náhradu trov konania. Svoju žiadosť o priznanie finančného zadosťučinenia odôvodnila tým, že: *„Zhruba sedem ročné čakanie na právoplatné rozhodnutie okresného súdu vo veci, a dlhodobé predlžovanie*

súdneho konania veľmi nepriaznivo vplývajú na moje psychické rozpoloženie. Neustále žijem v pretrvávajúcom pocite a stave neprijemnosti, nervozity, faktickej bezmocnosti, krivdy, úzkosti, poníženosti a neistoty vyplývajúcej z doteraz, po dlhých rokoch právoplatne neskončeného konania, neustále predlžovaného (a to aj potom, ako orgán štátnej správy okresného súdu uznal prietahy v konaní). Od 16. 11. 2004 (vrátenia súdneho spisu z krajského súdu) okrem už vyššie uvedeného trpím aj pocitmi márnosti a nespravodlivosti sprevádzajúcimi porušovanie môjho základného práva na konanie bez zbytočných prietahov uvedomujúc si, že toto porušovanie môjho základného práva na konanie bez zbytočných prietahov nie je možné dostatočne vykompenzovať len konštatovaním porušenia základného práva na konanie bez zbytočných prietahov, zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, prípadne príkázaním okresnému súdu, aby v namietanej veci konal bez zbytočných prietahov, preto z vyššie uvedených dôvodov sa domáham aj primeraného finančného zadošťačenia.

Podľa Ústavy Slovenskej republiky som občiankou právneho štátu, v ktorom sú ako neoddeliteľné súčasti okrem iných stelesnené také princípy, ako sú spravodlivosť a právna istota. Ja sa nachádzam nie vlastným pričinením v permanentnom stave právnej neistoty od mesiaca február 1999 dodnes.“

4. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci 13. októbra 2006 písomne vyjadril okresný súd (Spr. 2347/06) a k jeho vyjadreniu zaujal stanovisko 31. októbra 2006 právny zástupca sťažovateľky.

5. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia práva podľa označených článkov ústavy a dohovoru. Jej prerokovanie na ústnom pojednávaní – vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou základného práva – ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných pre meritórne rozhodnutie vo veci (napr. I. ÚS 157/02, I. ÚS 66/03).

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej pripojených písomností, z písomných vyjadrení účastníkov konania a zo spisu okresného súdu sp. zn. 20 C 176/1999 ústavný súd zistil nasledovný relevantný priebeh a stav predmetného konania:

A

Okresnému súdu bol 23. februára 1999 doručený návrh o určenie, že kúpna cena za odpredané nehnuteľnosti patrí do dedičstva (za nehnuteľnosti z dedičstva po M. B., ktoré na základe rozhodnutia štátneho notárstva K. z 25. septembra 1969 v celosti prevzal jeden zo štyroch dedičov – súrodencov poručiťky, M. E. s podmienkou, že v prípade vydania nehnuteľností zo spoločného hospodárenia v J. alebo poskytnutia náhrady, uspokojí spoludedičov v pomere ich zákonného podielu). Navrhovateľmi boli:

1. G. F.
2. J. F.
3. M. S.
4. M. S.
5. S. O.
6. Š. E.
7. J. E.
8. M. E.
9. M. Ž.

a odporcami:

1. M. F.
2. M. N.
3. M. B.
4. M. Š.
5. M. F.
6. Ing. A. T.

Okresný súd 17. marca 1999 vyzval odporcov na vyjadrenie k návrhu a vyžiadal na pripojenie dedičské spisy (vyjadrenia boli doručené 30. marca 1999).

Okresný súd 21. apríla 1999 nariadil pojednávanie na 6. júl 1999.

Okresnému súdu bolo 15. júna 1999 doručené podanie právnej zástupkyne navrhovateľov (JUDr. K. H., K.), ktorým navrhovatelia upravili žalobný petit o vyčíslenie žalovanej sumy podľa ich zákonných dedičských podielov.

Dňa 6. júla 1999 sa uskutočnilo pojednávanie, ktoré okresný súd po vypočutí prítomných účastníkov konania odročil za účelom pokusu o mimosúdnu dohodu s tým, že uložil účastníkom v lehote 30 dní oznámiť výsledok ich rokovania.

Okresnému súdu bolo 21. júla 1999 predložené splnomocnenie odporcov (1 až 4) na zastupovanie dané advokátke JUDr. Ľ. V., K.

Okresný súd 6. septembra 1999 vyzval právne zástupkyne účastníkov konania, aby oznámili výsledok mimosúdnej dohody. Podaním doručeným 9. septembra 1999 oznámila právna zástupkyňa odporcov, že k dohode nedošlo.

Okresný súd 21. októbra 1999 nariadil pojednávanie na 7. december 1999.

Okresnému súdu bolo 21. októbra 1999 doručené podanie právnej zástupkyne navrhovateľov, ktorým navrhli, aby okresný súd uložil odporcom povinnosť predložiť kópie kúpnych zmlúv, na základe ktorých došlo k odpredaju nehnuteľností, ktoré boli predmetom dedičského konania po M. B., rod. E.

Dňa 7. decembra 1999 sa uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené na neurčito a právnej zástupkyne navrhovateľov bolo uložené oznámiť čísla parciel, ktorých sa týka kúpnopredajná zmluva, ktorú uzavreli odporcovia ako predávajúci a S., s. r. o., B. ako kupujúci u komerčnej právničky JUDr. S.

Okresný súd 12. januára 2000 písomne vyzval právnu zástupkyňu navrhovateľov, aby oznámila čísla parciel, ktoré odpredali odporcovia firme S., s. r. o., B.

Okresný súd 12. januára 2000 vyzval komerčnú právničku JUDr. S., aby zaslala kópie kúpnych zmlúv o odpredaji nehnuteľností, ktoré uzavreli odporcovia a S., s. r. o., B. Kúpne zmluvy boli doručené 26. januára 2000.

Okresnému súdu bolo 14. februára 2000 doručené podanie právnej zástupkyne navrhovateľov, ktorým navrhovatelia na výzvu okresného súdu oznámili čísla parciel, ktoré boli predmetom predaja a mená kupujúcich.

Okresný súd 14. marca 2000 dožiadaním Okresného úradu K. – odbor katastrálny (ďalej aj „katastrálny úrad“) požiadal o zaslanie listu vlastníctva a kópií zmlúv, ktorými

odporcovia odpredali spoluvlastníckej podiely nehnuteľností zapísaných na liste vlastníctva č. 4923 kupujúcemu I., a. s. Opakované dožiadanie v tej istej veci zaslal okresný súd 26. apríla 2000. Požadované bolo okresnému súdu doručené 11. apríla 2000.

Okresný súd 24. mája 2000 vyzval právnu zástupkyňu navrhovateľov, aby špecifikovala návrh (požadované okresný súd urgoval 17. júla 2002).

Okresnému súdu bolo 24. augusta 2000 doručené podanie právnej zástupkyne navrhovateľov, ktorým navrhli, aby súd vyžiadal od katastrálneho úradu kópie zmlúv, ktorými odpredávali odporkyne v podaní označené nehnuteľnosti.

Okresný súd 30. augusta 2000 vyžiadal od katastrálneho úradu kópie kúpnych zmlúv uzavretých medzi odporkyňami ako predávajúcimi a I., a. s., K. ako kupujúcim.

Okresnému súdu bolo 19. septembra 2000 doručené podanie právnej zástupkyne navrhovateľov, ktorým navrhli, aby okresný súd pripustil rozšírenie návrhu voči ďalším dvom odporcom (5. M. F. a 6. A. F.) a upresnili žalobný návrh (vyčíslili sumy, ktoré žiadajú, aby okresný súd uložil jednotlivým odporcom vyplatiť jednotlivým navrhovateľom).

Katastrálny úrad požiadal 22. novembra 2000 okresný súd o doplnenie identifikačných údajov potrebných k vybaveniu dožiadania.

Okresný súd 7. februára 2001 nariadil pojednávanie na 2. apríl 2001.

Okresnému súdu bolo 14. februára 2001 doručené podanie právnej zástupkyne odporcov – vyjadrenie k návrhu a následným podaniam navrhovateľov.

Dňa 2. apríla 2001 sa uskutočnilo pojednávanie, na ktorom okresný súd vypočul prítomných navrhovateľov a odporcov. Pojednávanie bolo odročené na neurčito. Právnej zástupkyne navrhovateľov okresný súd uložil upresniť žalobný nárok a oznámiť všetky nehnuteľnosti, ktoré odporcovia odpredali.

Okresnému súdu bolo 14. mája 2001 doručené podanie právnej zástupkyne navrhovateľov, ktorým upresnila, ktoré kúpne zmluvy uzavreté odporcami ako predávajúcimi má okresný súd vyžiadať z katastrálnych úradov.

Okresný súd 16. mája 2001 vyžiadal kópie kúpnych zmlúv od Katastrálnych úradov K. (požadované predložil Katastrálny úrad K. dňa 24. mája 2001 a Katastrálny úrad K. dňa 30. mája 2001).

Okresný súd 26. septembra 2001 nariadil pojednávanie na 12. november 2001.

Dňa 12. novembra 2001 sa uskutočnilo pojednávanie. Okresný súd vypočul odporcov v 3. a 4. rade, právna zástupkyňa odporcov vznesla námietku premlčania nároku, okresný súd vyhlásil uznesenie, ktorým pripustil rozšírenie návrhu o odporcu v 5. rade a odporkyňu v 6. rade. Pojednávanie bolo odročené na 11. december 2001. Okresný súd vyzval právnu zástupkyňu navrhovateľov, aby v lehote 15 dní špecifikovala žalobný návrh na vydanie medzitýmneho rozsudku.

Okresnému súdu bolo 3. decembra 2001 doručené podanie právnej zástupkyne navrhovateľov, ktorým upresnila žalobný petit tak, že *„žalovaní v 1.) až 6.) rade sú povinní vydať žalobcom na vyrovnanie dedičských podielov po poručiťke M. B. ... nehnuteľnosti, ktoré boli predmetom dedičského konania ... finančnú náhradu vo výške zákonných podielov z vyplatených kúpnych cien“*.

Dňa 11. decembra 2001 sa konalo pojednávanie, na ktorom právna zástupkyňa navrhovateľov oznámila úmrtie navrhovateľa v 7. rade. Pojednávanie bolo odročené na neurčito s tým, že právna zástupkyňa navrhovateľov v lehote 30 dní písomne upresní dedičov po navrhovateľovi J. E.

Okresný súd 20. februára 2002 vyzval právnu zástupkyňu navrhovateľov, aby v lehote 15 dní oznámila účastníkov, ktorí vstupujú do konania namiesto navrhovateľa v 7. rade (mená dedičov boli oznámené okresnému súdu 1. marca 2002).

Dňa 20. marca 2002 bolo nariadené pojednávanie na 14. máj 2002.

Dňa 14. mája 2002 sa uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené na 24. jún 2002 s tým, že bude vyžiadaná správa od notára vo vzťahu k dedičskému konaniu po navrhovateľovi v 7. rade a právna zástupkyňa navrhovateľov bola vyzvaná na upresnenie žalobného petitu.

Okresný súd 15. mája 2002 písomne požiadal notára JUDr. P. S. o oznámenie, či je už predmetná dedičská vec právoplatne skončená a o oznámenie dedičov po J. E., ako aj o oznámenie či dedičia prihlásili v dedičskom konaní žalovanú pohľadávku (dňa 17. mája 2002 bolo doručené oznámenie mien dedičov).

Okresnému súdu bolo 13. júna 2002 doručené podanie právnej zástupkyne navrhovateľov, ktorým opravila adresy navrhovateľov – právnych nástupcov navrhovateľa v 7. rade a upresnila petit.

Dňa 24. júna 2002 sa konalo pojednávanie, ktoré bolo odročené na neurčito a právnej zástupkyňi odporcov bolo uložené predložiť všetky dosiaľ uzatvorené kúpnopredajné zmluvy vo veci odpredaja nehnuteľností z dedičstva po nebohej M. B. Okresný súd doručil návrh odporcom v 5. a 6. rade.

Okresný súd 21. augusta 2002 vyzval odporcov v 1. až 6. rade, aby predložili všetky dosiaľ uzavreté kúpnopredajné zmluvy vo veci odpredaja nehnuteľností z dedičstva po M. B., resp. M. E. (zmluvy boli doručené 16. septembra 2002, resp. 1. októbra 2002 spolu s oznámením o prevzatí zastupovania novým právnym zástupcom).

Okresný súd 10. októbra 2002 vyzval právnu zástupkyňu navrhovateľov, aby vyčíslila požadovanú náhradu z kúpnopredajných zmlúv, ktoré sú pripojené v spise.

Okresnému súdu bolo 11. decembra 2002 doručené podanie právnej zástupkyne navrhovateľov, ktorým upresnila, že po zomrelom navrhovateľovi v 2. rade a na základe dohody dedičov vstupuje do konania jeho dcéra K. F. a upresnila žalobný petit.

Dňa 21. januára 2003 bolo nariadené pojednávanie na 24. marca 2003.

Okresný súd 24. januára 2003 vyzval právnu zástupkyňu navrhovateľov, aby vyčíslili výšku uplatnených nárokov zvlášť u každého žalobcu a aby každý navrhovateľ zaplatil súdny poplatok z výšky uplatneného podielu.

Dňa 24. marca 2003 sa uskutočnilo pojednávanie, na ktorom bol vypočutý odporca v 5. rade. Pojednávanie bolo odročené na 27. máj 2003 s tým, že okresný súd uložil právnej zástupkyne navrhovateľov predložiť písomný návrh, či namiesto navrhovateľa v 2. rade vstupujú do konania jeho dedičia a upresniť žalobný petit.

Okresnému súdu bolo 15. apríla 2003 doručené oznámenie právnej zástupkyne navrhovateľov o ukončení ich doterajšieho zastupovania.

Okresnému súdu bolo 23. apríla 2003 doručené oznámenie a plné moci navrhovateľov pre advokáta JUDr. J. Č.

Okresnému súdu bolo 26. mája 2003 doručené podanie právneho zástupcu odporcov v 1. až 4. rade (JUDr. S.) – vyjadrenie k žalobe.

Dňa 27. mája 2003 sa konalo pojednávanie, ktoré bolo odročené na neurčito a právnemu zástupcovi navrhovateľov bolo uložené podať písomné vyjadrenie k podaniu odporcov v 1. až 4. rade z 26. mája 2003 a upresniť návrh na vydanie medzitémneho rozsudku.

Okresnému súdu bolo 3. júla 2003 doručené vyjadrenie navrhovateľov k podaniu odporcov v 1. až 4. rade z 26. mája 2003 a návrh na vydanie medzitýmneho rozsudku, ktorým by súd rozhodol o opodstatnenosti právneho základu nároku.

Dňa 24. septembra 2003 bolo nariadené pojednávanie na 4. november 2003.

Dňa 4. novembra 2003 sa uskutočnilo pojednávanie, na ktorom okresný súd vyhlásil medzitýmny rozsudok, ktorým rozhodol, že žalobný nárok je čo do právneho základu opodstatnený v plnom rozsahu.

Okresnému súdu bolo 8. januára 2004 doručené odvolanie odporcov v 1. až 4. rade proti medzitýmnemu rozsudku.

Dňa 15. januára 2004 okresný súd predložil súdny spis s odvolaním krajskému súdu.

Dňa 15. októbra 2004 krajský súd uznesením č. k. 17 Co 16/04-215 zrušil medzitýmny rozsudok a vrátil vec súdu prvého stupňa na ďalšie konanie (okresnému súdu bol súdny spis doručený 16. novembra 2004).

Zo dňa 26. januára 2005 je v súdnom spise potvrdenie o pridelení súdneho spisu sudcovi JUDr. E. K.

Zo dňa 7. apríla 2005 je potvrdenie o pridelení veci sudcovi JUDr. M. I.

Okresný súd 9. augusta 2005 uznesením č. k. 20 C 176/99-230 pripustil zmenu žaloby z 3. decembra 2002. Súčasne dal pokyn vyžiadať a pripojiť súdny spis sp. zn. D 449/69.

Zo dňa 2. decembra 2005 je v súdnom spise potvrdenie o pridelení súdneho spisu JUDr. L. L. a zo dňa 19. decembra 2005 potvrdenie o pridelení súdneho spisu JUDr. P. V.

Dňa 2. mája 2006 bolo nariadené pojednávanie na 9. jún 2006. Predsedníčka občianskoprávneho grémia predložila sudcovi na vyjadrenie sťažnosť na prietahy, ktorú podal právny zástupca navrhovateľov (vyjadrenie bolo vypracované 3. mája 2006).

Dňa 9. júna 2006 sa uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené na neurčito. Právny zástupca navrhovateľov bol vyzvaný na upresnenie žalobného petitu z 3. decembra 2002 a špecifikáciu listu vlastníctva a pozemnoknižných vložiek, v ktorých sú zapísané pozemky, ktoré boli speňažené odporcami a za ktoré žiadajú navrhovatelia náhradu.

Okresnému súdu bolo 21. augusta 2006 doručené upresnenie žalobného návrhu podľa výzvy na poslednom pojednávaní.

Okresný súd 29. septembra 2006 nariadil pojednávanie na 10. november 2006. Toto pojednávanie bolo podľa zistenia ústavného súdu odročené na neurčito.

B

Krajský súd uznesenie č. k. 17 Co 16/04-215 z 15. októbra 2004 ktorým zrušil „medzitýmny rozsudok“ č. k. 20 C 176/99-203 zo 4. novembra 2003 a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie odôvodnil tým, že: „Prvostupňový súd konštatoval, že žalobný nárok žalobcov je čo do právneho základu opodstatnený v plnom rozsahu majúc preukázané, že dedičským rozhodnutím D 449/69 bývalého Štátneho notárstva K. bolo prejednané dedičstvo po neb. M. B., ktorá zomrela bez závetu a po ktorej dedičmi sa stali A. F., rod. E., Š. E., A. N., rod. E. a M. E. Tak, ako to uviedli odvolatelia, prvostupňový súd vo veci medzitýmny rozsudkom rozhodol bez toho, aby si ujasnil, čo je predmetom konania.

Pôvodne bola podaná žaloba na určenie vlastníctva do dedičstva, keď súdom malo byť žalovaným v 1. – 4. rade uložené zložiť do depozitu notára istinu v sume 457.800,- Sk. Následne došlo k prednesom zo strany žalobcov, ktoré mali za následok zmenu ich pôvodne podaného návrhu. Zo spisu nie je zrejmé, že by o týchto zmenách prvostupňový súd rozhodol...

Zo spisu súdu prvého stupňa nie je zrejmá ani tá skutočnosť, na základe čoho žalobcovia uplatňovali svoj nárok. Títo poukazujú na dedičské rozhodnutie z roku 1969, keď poručiiteľka, neb. M. B., rod. E. zomrela bez zanechania závetu a dedičmi sa stali jej štyria žijúci vyššie uvádzaní súrodenci. Z predloženého rozhodnutia D 449/69-19 bývalého Štátneho notárstva K. zo dňa 25. 9. 1969 je zrejmá skutočnosť, že štátne notárstvo vypriadavalo v zmysle ods. 3 § 39 a § 40 Notárskeho poriadku dedičstvo tak, že toto nadobudol v celosti brat proučiiteľky M. E., nar. 20. 1. 1893, ktorý zomrel 15. 1. 1981. Dedičstvo po neb. M. B., rod. E. pozostávalo z poľnohospodárskej nehnuteľnosti, nachádzajúcej sa v kat. úz. K., a to vo vložkách č. 1687, 1110, 1254, 1255, 1256, 1433, 1269, 7919, všetko v hodnote 5.192,- Kčs a z nároku na náhradný pozemok voči S. K. za nehnuteľnosti, pôvodne vedené vo vložke č. 1254. Preberateľ – dedič M. E. je povinný v páde vydania nehnuteľnosti zo spoločného hospodárenia alebo poskytnutia náhrady uspokojiť spoludedičov v pomere ich zákonného podielu. Prvostupňový súd vychádzal iba

z tohto rozhodnutia a nezabezpečil si celý dedičský spis bývalého štátneho notárstva D 449/69, z ktorého mal zistiť skutočnosť, na základe čoho takéto odôvodnenie rozhodnutia notár uviedol (či išlo o dohodu alebo úradný postup).

Prvostupňový súd sa mal zaoberať aj otázkou, či zo strany žalobcov išlo o návrh na vyporiadanie dedičských podielov v zmysle ust. § 13 až 17 Zák. č. 293/1992 Zb., pretože v podaniach žalobcov sa uvádza i tento právny predpis. Potom by bolo povinnosťou súdu skúmať splnenie podmienok stanovených týmto právnym predpisom.

Vychádzajúc z ust. § 79 ods. 1 O. s. p. z podaného návrhu musí byť zjavné, čoho sa navrhovateľa domáhajú. (...)

Dedičské rozhodnutie z roku 1969 po neb. M. B. v zmysle ust. § 274 písm. d) O. s. p. je exekučným titulom, v tomto prípade však neurčitým. Aj vzhľadom na jeho existenciu musia žalobcovia jednoznačne zaujať stanovisko na základe čoho svoje nároky uplatňujú. Táto skutočnosť je dôležitá aj vzhľadom na vznesenú námietku premlčania nároku žalobcov zo strany žalovaných, avšak v medzitémnom rozsudku sa touto skutočnosťou prvostupňový súd nezaoberal.

Okrem skutočnosti, že prvostupňový súd sa neriadil ust. § 95 O. s. p. dopustil sa i ďalších procesných pochybení. Predovšetkým nie je zrejmé, či rozsudok bol vyhlásený v mene Slovenskej republiky, pretože v písomnom vyhotovení rozsudku nedošlo k jeho vyhotoveniu v mene Slovenskej republiky (ust. § 157 O. s. p.). Rozsudok prvostupňového súdu doposiaľ nebol doručený odporcovi v 5. rade M. F., bývajúcemu v K., pretože prvostupňový súd aj do zápisnice protokoloval jeho zastúpenie T. F., bývajúcou v K., plná moc sa však v spise nenachádza, nie je zrejmé, že by došlo k inému povereniu T. F. zastupovaním M. F., plná moc je iba od Ing. A. T. (č. l. 108) Na č. l. 96 je uznesenie, ktorým súd pripúšťa rozšírený návrh na strane žalovaných o žalovaného v 5. rade M. F. a žalovanú v 6. rade A. F., pritom zrejmé išlo o vstup do konania v zmysle ust. § 92 O. s. p.

Po takto zistených skutočnostiach odvolací súd v súlade s ust. § 221 ods. 1 O. s. p. medzitémny rozsudok prvostupňového súdu zrušil a v súlade s ust. § 221 ods. 2 O. s. p. vec mu vracia na ďalšie konanie.“

C

Predseda okresného súdu v odpovedi č. Spr 2347/06 zo 16. mája 2006 na sťažovateľkinu sťažnosť doručenú mu 26. apríla 2006 uviedol: *„Po oboznámení sa s obsahom Vášho podania a súdneho spisu sp. zn. 20 C 176/99 Vám oznamujem, že Vašu sťažnosť kvalifikujem ako d ô v o d n ú .*

Je pravdou, že súd od 16. 11. 2004 do 9. 8. 2005 a od 10. 8. 2005 do 2. 5. 2006 vo veci nekonal. Tieto prietahy boli spôsobené zmenami v osobe zákonného sudcu.“

III.

1. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 20 C 176/1999 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého *„Každý má právo, aby sa jeho vec (...) prerokovala bez zbytočných prietahov (...)“*, resp. práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého *„Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola (...) v primeranej lehote prejednaná (...) súdom (...), ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch...“*

2. Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení sp. zn. Spr. 2347/06 z 13. októbra 2006 uviedol: *„Predmetom konania pred Okresným súdom Košice I je žaloba o vyplatenie zákonných podielov z vyplatených kúpnych cien, ktoré boli žalovaným vyplatené potom, čo zdedili v celosti nehnuteľnosti po neb. M. E., ktorý je ich právnym predchodcom.*

Vzhľadom na skutočnosť, že v konaní na strane žalobcov i žalovaných vystupuje viac subjektov, z ktorých v priebehu konania niektorí zomreli a bolo potrebné zisťovať okruh ich dedičov a tiež z dôvodu, že pre rozhodnutie vo veci bolo potrebné zabezpečiť množstvo listinných dokladov, považujem predmetné konanie po vecnej stránke za zložitejšie.

Po právnej stránke je táto vec štandardnou, o ktorej rozhodujú súdy v občianskoprávnom konaní.

Súd dňa 4. 11. 2003 vo veci rozhodol medzityýmym rozsudkom (20 C 176/99-203), tento však Krajský súd v Košiciach v odvolacom konaní zrušil a vrátil vec prvostupňovému súdu na ďalšie konanie.

Od 24. 11. 2004 súd vo veci plynule nekonal. Vybavujúca sudkyňa, JUDr. P., od 31. 12. 2004 prerušila výkon funkcie sudcu.

Dňa 7. 4. 2005 vec bola pridelená na vybavenie JUDr. I., ktorý vykonával na Okresnom súde Košice I funkciu sudcu iba do 30. 11. 2005.

Dňa 26. 1. 2005 bola vec pridelená sudcovi JUDr. K., následne 2. 12. 2005 sudkyňi JUDr. L. a následne 19. 12. 2005 sudcovi JUDr. V.

Toto obdobie možno vo vzťahu k účastníkom považovať za zbytočné prietahy v konaní.“

3. Právny zástupca sťažovateľky v reakcii (z 31. októbra 2006) na toto vyjadrenie okresného súdu o. i. uviedol: „*Súhlasím s vyjadrením okresného súdu, že po právnej stránke je prejednávaná vec štandardnou, teda že nejde o vec právne komplikovanú.*

S tvrdením okresného súdu, že považuje predmetné konanie po vecnej stránke za zložitejšie vzhľadom na skutočnosť, že v konaní na strane žalobcov aj žalovaných vystupuje viacero subjektov (túto skutočnosť nepopieram), z ktorých niektorí v priebehu konania zomreli a okresný súd musel zisťovať okruh ich dedičov a takisto z dôvodu, že pre rozhodnutie vo veci bolo potrebné zabezpečiť množstvo listinných dôkazov, naopak nesúhlasím a považujem ho za účelové zdôvodnenie vzniknutých zbytočných prietahov v predmetom konaní spôsobených okresným súdom, ktoré ani takýmito argumentmi nemožno ospravedlniť.

... je nepochybne zrejmé, že smrť pôvodných žalobcov v 2. a 7. rade v priebehu konania a okresným súdom zisťovanie okruhu ich dedičov neurobila prejednávanú vec po vecnej, faktickej stránke zložitejšou, ani nepredĺžila v podstatnej miere celkovú dĺžku doby konania. Dedičia po zomrelých účastníkoch konania sa dostavili na najbližšie súdne pojednávania, okruh dedičov bol okresnému súdu ihneď známy, títo sa nezdržiavali na neznámom mieste. Preto vyjadrenie okresného súdu v tomto smere neobstojí.

Obdobný priebeh bol so zisťovaním okruhu dedičov po zomrelom žalovanom v 5. rade M. F. (...)

...žalobcovia viackrát museli navrhnúť okresnému súdu, aby pripustil zmenu petitu žaloby. Ako som už v sťažnosti uviedol, pri získavaní týchto zmlúv, dôkazov označenými

žalobcami, okresný súd podľa môjho názoru nedostatočne využíval svoje zákonné právomoci.

Som toho názoru, že zbytočné prietahy v napádanom konaní boli spôsobené nečinnosťou, resp. nedostatočnou činnosťou okresného súdu v období od 16. 11. 2004 do 4. 5. 2006 (nariadenia pojednávania), teda nie v období uvedenom vo vyjadrení okresného súdu (V sťažnosti som ponechal na zvážení a posúdení ústavného súdu, či aj v období od podania žaloby do vyhlásenia medzitimného rozsudku nedošlo zo strany okresného súdu k zbytočným prietahom v konaní).

Je vecou štátu a organizácie práce súdu, aby za situácie, ak tomu nebráni žiadna zákonná prekážka, nedochádzalo k zbytočným prietahom v konaní. Od podania žaloby na okresný súd uplynulo skoro 8 rokov a vec nie je doteraz právoplatne skončená. Podľa vyjadrenia okresného súdu zbytočné prietahy v konaní boli spôsobené zmenami v osobe zákonného sudcu, ktorých aj vymenoval s vymedzením období, kedy im bola vec pridelená. Z vyjadrenia vyplýva, že vo veci sa vystriedalo 5 konajúcich sudcov. Dvaja z nich neurobili vo veci žiadny úkon, sudca JUDr. I. za dobu 9 mesiacov, kedy mu bola vec pridelená na vybavenie, vykonal 1 úkon.

Domnievam sa však, že zmena v osobe konajúceho sudcu (tak ako iné organizačné alebo technické problémy súdnictva) nesmie ísť na ťarchu účastníkom súdneho konania.

Konanie, ktoré od podania žaloby trvá takmer 8 rokov a v priebehu skoro osemročného obdobia konania sa prejavujú ničím neodôvodnené prietahy spočívajúce v nedostatočnej, nehospodárnej, málo plynulej, pomalej činnosti okresného súdu v čase od podania žaloby do vyhlásenia medzitimného rozsudku 4. 11. 2003, ako aj nečinnosti, nedostatočnej činnosti okresného súdu v čase hlavne od 16. novembra 2004 do 9. augusta 2005, a tiež od 10. augusta 2005 do 4. mája 2006, nemožno ospravedlniť iba zmenou zákonných sudcov. Navyše argument o vybavovaní vecí viacerými sudcami je administratívnej povahy a nemôže byť prijatý ako dôvod nerešpektovania kritéria „primeranej lehoty.“

4. Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov“ zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prejednanie veci

v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadné odlišnosti. Konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov znamená teda aj konštatovanie porušenia práva na prejednanie veci v primeranej lehote (napr. II. ÚS 55/98).

Judikatúra ESLP a ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prejednanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. právo na prejednanie veci v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 dohovoru, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitost' veci, správanie účastníka a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval aj v danom prípade.

4.1 Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že predmetom posúdenia je občianskoprávne konanie (rozhodovanie o žalobe o vyplatenie zákonných podielov z vyplatených kúpnych cien), ktoré sa začalo 23. februára 1999, teda pred viac ako 7 rokmi, a nie je k dnešnému dňu právoplatne skončené.

4.2 Rozhodovanie o predmetnej žalobe (vzhľadom na existujúcu právnu úpravu a skutočnosť, že ide o súčasť štandardnej rozhodovacej agendy okresných súdov) nepovažuje ústavný súd za právne náročné.

Pri hodnotení faktickej zložitosti veci ústavný súd čiastočne akceptoval stanovisko okresného súdu kvalifikujúce posudzovaný spor ako „*konanie po vecnej stránke zložitejšie*“, a to najmä vo vzťahu k zabezpečeniu relevantných listinných dôkazov a určení (upresneniu) okruhu účastníkov konania, zisťovanie ktorých ovplyvnilo síce doterajšiu dĺžku konania, no nie je okolnosťou ospravedlňujúcou stav právnej neistoty (ako dôsledku postupu okresného súdu v posudzovanom konaní), v ktorej sa sťažovateľka nachádza.

Procesné aktivity navrhovateľov (návrhy na rozšírenie účastníkov konania, úpravy petitu žaloby) mali tiež vplyv na dĺžku konania, avšak rozhodovanie, resp. konanie v nich nemožno pripísať na vrub postupu okresného súdu, ktorého dôsledkom by mali byť zbytočné prieťahy v konaní.

4.3 V správaní sťažovateľky nezistil ústavný súd také skutočnosti, ktoré by opodstatňovali konštatovanie o ich vplyve na vznik zbytočných prieťahov v posudzovanom konaní.

4.4 Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v predmetnej občianskoprávnej veci, pričom zbytočné prieťahy v konaní posudzoval ako celok s prihliadnutím na všetky okolnosti prípadu.

Vychádzajúc z predloženej sťažnosti a k nej pripojených dokumentov, ako aj zo stanovísk účastníkov konania a na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd konštatoval zbytočné prieťahy v období od 16. novembra 2004 (vrátenie súdneho spisu okresnému súdu) do 9. augusta 2005 (uznesenie o pripustení zmeny žaloby), t. j. v trvaní vyše 8 mesiacov, v období od 9. augusta 2005 do 2. mája 2006 (stanovenie termínu pojednávania), t. j. v trvaní vyše 9 mesiacov, spolu v trvaní vyše 17 mesiacov, keď bol okresný súd nečinný.

Uvedené obdobie vyše 17 mesiacov, ktoré nebolo závislé od zložitostí veci a ani nebolo vyvolané správaním sťažovateľky, bolo potrebné v súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 28/01, I. ÚS 108/02, I. ÚS 38/03) považovať za zbytočný prieťah v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy, lebo postup okresného súdu nesmeroval k zabezpečeniu základného účelu ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, t. j. odstráneniu stavu právnej neistoty, v ktorej sa dotknutý účastník konania nachádzal. V tejto súvislosti ústavný súd prihliadol najmä na celkovú dĺžku konania, ako aj na tú časť odôvodnenia uznesenia krajského súdu č. k. 17 Co 16/04-215, ktorou okresnému súdu vytýkal nesprávny postup (pozri bod II. B odôvodnenia tohto nálezu).

Vzhľadom na všetky uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie práva sťažovateľky na prerokovanie jej veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 dohovoru, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia v bode 1.

Obranu okresného súdu spočívajúcu vo faktickej zložitosti posudzovanej veci a v personálnych problémoch, ktorý by mal byť objektívnou príčinou spôsobujúcou prietahy v konaní, ústavný súd neakceptoval. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. II. ÚS 48/96, II. ÚS 52/99, III. ÚS 17/02) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a v konečnom dôsledku nezavádzajú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní.

4.5 Vzhľadom na všetky uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva na prejednanie veci v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia v bode 1.

5. V nadväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľke ústavný súd vo výroku tohto rozhodnutia v bode 2 prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných prietáhov.

6. Ústavný súd môže priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch (čl. 127 ods. 2 ústavy, § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde).

6.1 Sťažovateľka žiadala priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume a z dôvodov uvedených vyššie v bode 3 I. časti odôvodnenia nálezu.

6.2 Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je dostatočným zadosťúčením pre sťažovateľku. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať jej aj finančné zadosťúčinenie podľa citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľky (pozri body 4.1 až 4.4 tejto časti odôvodnenia) považuje za primerané v sume 40 000 Sk.

6.3 Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťúčinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia v bode 3.

7. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Úspešnej sťažovateľke vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom. Advokát vykonal tri úkony právnych služieb, a to prevzatie a prípravu zastupovania, spísanie sťažnosti z 28. júla 2006 a podané stanovisko z 31. októbra 2006 k vyjadreniu okresného súdu.

Odmena za jeden úkon právnych služieb (v zmysle § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov, t. j. 1/6 z výpočtového základu 16 381 Sk) je 2 730 Sk, čo predstavuje spolu s režijným paušálom 164 Sk sumu 2 894 Sk. Odmena advokátovi za poskytnuté služby v konaní pred ústavným súdom (za tri úkony právnych služieb) predstavuje celkovú sumu 8 682 Sk.

Z uvedených dôvodov ústavný súd v tejto časti rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto rozhodnutia.

8. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. novembra 2006